

У ПОШУКАХ ДОБРОБУТУ

Pabulum. ВИДАВНИЦТВО

[Купить книгу на сайте kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

Foreword by David Suzuki

Передмова Девіда Сузукі

Передмова Віктора Галасюка

Graeme Maxton
Jorgen Randers

Грем Макстон
Йорґен Рандерс

REINVENTING PROSPERITY

У ПОШУКАХ ДОБРОБУТУ

**Managing Economic Growth to
Reduce Unemployment, Inequality,
and Climate Change**

**Керування економічним розвитком
для зменшення безробіття,
нерівності та змін клімату**

A Report to the Club of Rome

Доповідь Римському клубу

Greystone Books
Vancouver 2016

Переклали з англійської
Катерина Гуменюк та Яна Сотник

[>>>](http://kniga.biz.ua) Купить книгу на сайте [>>>](http://kniga.biz.ua)

УДК 330.342.146
М17

ЗМІСТ

Грем МАКСТОН, Йорген РАНДЕРС

М17 **У ПОШУКАХ ДОБРОБУТУ.** Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату [текст] / Грем Макстон, Йорген Рандерс. – Київ : Пабулум, 2017. – 320 с.

Наукове редагування **Віктора ВОВКА**

Одним з найбільших викликів, що стоять сьогодні перед розвиненим світом, є стає безробіття, зростаюча майнова нерівність та стрімкі зміни клімату. До сьогодні більшість рішень цих проблем були політично неприйнятними для світу, орієнтованого на короткострокові вигоди та бажання постійного економічного зростання.

У книжці Грем Макстон та Йорген Рандерс радикально підходять до цього питання та пропонують тринадцять політично виправданих рішень для вдосконалення нашого світу, починаючи від скорочення робочого року та підвищення віку виходу на пенсію до покращення соціального захисту населення та перегляду поняття праці. Те що пропонують автори, кидає виклик багатьом давно існуючим поняттям економіки і пояснює, як знизити рівень безробіття, нерівності та швидкості зміни клімату, продовжуючи економічне зростання, якщо суспільство цього захоче.

First Published in 2016 by Greystone Books Ltd.
343 Railway Street, Suite 201, Vancouver, B.C. V6A 1A4, Canada

Reinventing Prosperity © Graeme Maxton and Jorgen Randers
Катерина Гуменюк, Яна Сотник @ переклад з англ., 2017
Надія Дойчева-Бут @ ілюстрації, 2017
Дарина Шегда @ обкладинка, 2017
Пабулум @ видання, 2017

ISBN 978-966-97615-3-8

Усі права застережено

Список блоків	7
Список графіків	8
Список таблиць	9
ПЕРЕДМОВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ.....	10
ПЕРЕДМОВА ДЕВІДА СУЗУКІ	14
ВСТУП.....	20
РОЗДІЛ 1	
Дві нагальні проблеми багатого світу	28
РОЗДІЛ 2	
Традиційне рішення – економічне зростання	34
РОЗДІЛ 3	
Старий підхід більше не діє	64
РОЗДІЛ 4	
Прогресуюча роботизація	82
РОЗДІЛ 5	
Інші загрози сучасній економічній системі	98
РОЗДІЛ 6	
Глухий кут: поразка ідеології надмірно вільного ринку	112

[Купити книгу на сайті kniga.biz.ua >>>](http://kniga.biz.ua)

РОЗДІЛ 7	
Бурі попереду	126
РОЗДІЛ 8	
Новий підхід	142
РОЗДІЛ 9	
13 політично здійснених пропозицій зі зменшення безробіття, нерівності та кліматичних змін	152
РОЗДІЛ 10	
Нехай вирішує більшість	242
РОЗДІЛ 11	
Дозвольте бідним країнам зростати	250
РОЗДІЛ 12	
Врятувати світ	262
РОЗДІЛ 13	
Наближається епічна битва	276
<i>Пояски</i>	286
<i>Примітки</i>	288
<i>Рекомендована література</i>	304
<i>Про Римський клуб</i>	314
<i>Про авторів</i>	316
<i>Про Інститут Девіда Сузукі</i>	318

СПИСОК БЛОКІВ

Що таке ідеологія надмірно вільного ринку?
Що таке політика отримання короткострокових вигод?
Що таке економічне зростання?
Чому більшість людей вважає, що економічне зростання – це добре?
Що таке добробут?
Чи приводить економічне зростання до покращення добробуту?
Чи приводить економічне зростання до збільшення ВВП на душу населення?
Чому власники бізнесу концентруються на загальному ВВП, у той час як найманих працівників більше цікавить ВВП на душу населення?
Чи завжди економічне зростання забезпечує більше робочих місць?
Чи завжди економічне зростання зменшує нерівність?
Чи можливо досягнути економічного зростання, надавши людям більше позик?
Чому не можна просто надрукувати гроші та роздати їх багатим?
Що таке продуктивність праці і як вона співвідноситься з ВВП на душу населення?
Який економічний вплив має поширення роботизації?
Що таке коефіцієнт демографічного навантаження?
Як старіння населення впливає на економіку?
Чому люди думають, що підвищення рівня народжуваності може вирішити проблему старіння населення?
Які головні виклики стоять перед багатими країнами світу?
Які очевидні шляхи подолання викликів багатого світу?
Яких критеріїв необхідно дотримуватися, аби просуватися далі та долати труднощі?
Що необхідно для побудови кращого світу?
Тринадцять пропозицій зі зменшення безробіття, нерівності та кліматичних змін.
Які наслідки матиме скорочення робочого року?
Що буде у результаті збільшення пенсійного віку?

Що буде, якщо волонтерську роботу зробити оплачуваною?
Які переваги збільшення допомоги по безробіттю?
Чи можливо збільшити зайнятість шляхом направлення коштів від багатих до бідних?
Як комплексні заходи стимулювання економіки можуть збільшити виробництво та зайнятість?
Що таке «зелене зростання»?
Що означає залишитися без ресурсів?
Чи у сучасному суспільстві можливо виплачувати всім громадянам гарантований дохід? Якщо так, то наскільки високим він міг би бути?
Які існують показники людського розвитку та які необхідно додати для плавного переходу до кращого світу?
Що означає перехід від надмірно вільного ринку до модифікованого?

СПИСОК ГРАФІКІВ

Графік 1: Зростання населення уповільниться
Графік 2: ВВП (загальне виробництво) зростатиме, але повільніше
Графік 3: ВВП на душу населення зростатиме з різною швидкістю
Графік 4: Дохід на душу населення після сплати податків залишиться різним у різних регіонах світу
Графік 5: Нерівність поглиблюється, особливо у США
Графік 6: Зростання уповільнюється у багатих, але не у бідних країнах
Графік 7: Коефіцієнт демографічного навантаження залишиться досить низьким
Графік 8: Глобальне споживання енергії зростатиме до піку в 2040 році

Графік 9: Нерівність середнього споживання енергії на душу населення зменшиться

Графік 10: Пік викидів CO₂ у світі очікується у 2030 році

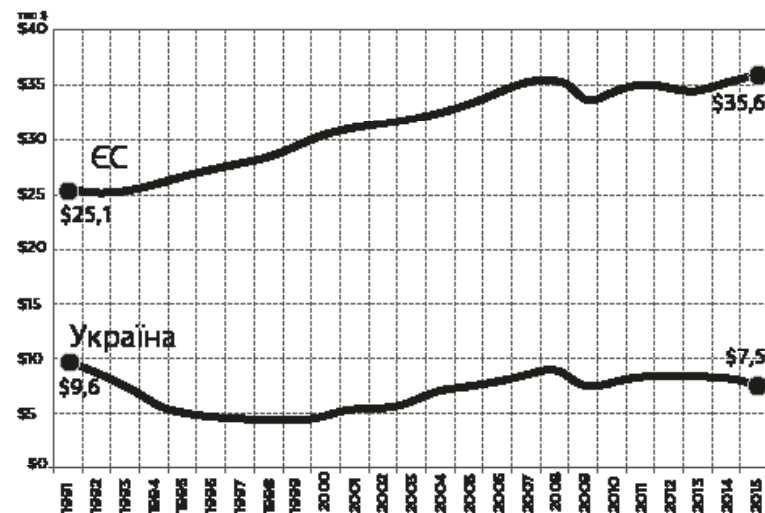
Графік 11: Викиди CO₂ на душу населення нарешті зменшуватимуться

СПИСОК ТАБЛИЦЬ

Таблиця 1: Вплив стрімкого економічного зростання, 1820 рік проти 2001 року

Таблиця 2: Населення, мільйонів людей

ПЕРЕДМОВА ДО УКРАЇНСЬКОГО ВИДАННЯ

Мені дорікають, що я надто часто показую цей графік. Але ж не можна приховувати правду від українців! Нещадно експлуатуючи природу, вичерпуючи дефіцитні ресурси (родючі чорноземи, сторічні ліси, багаті надра, чисту воду і повітря), Україна котиться у прірву бідності. Б'ємо рекорди по врожаях зернових, виборюємо більші квоти на експорт сировини в Європу, видобуваємо руду, вугілля і природний газ з нових глибин, а добробуту і щастя українцям це не приносить.

Більш того, Україна чимраз віддаляється від Європи в економічному вимірі. Витрачаємо більше, отримуємо менше. Ми йдемо не тим шляхом. Експортуючи сировину і набираючи нові кредити МВФ, залишаючи на узбіччі спалювану екологію та зруйновану промисловість, ми не знаходимо добробуту і нової якості життя.

Сьогодні Україна – глобальний ресурсний донор, що постачає більш розвиненим країнам сировину, таланти та, як це не парадоксально, кошти.

«Ціна» помилкової державної політики за 25 років – втрата майже 30 % економіки у реальному вимірі та 9 мільйонів населення. Як наслідок – економічно уп'ятеро відстаємо від ЄС. Ми – Європа географічно, цивілізаційно, але не за рівнем добробуту, якістю і тривалістю життя.

Продовження старого курсу, як і сліпа віра у закордонні поради і здатну все виправити «невидиму руку вільного ринку», – шлях до втрати економічної спроможності, а згодом – і суверенітету.

Альтернатива існує – смілива національна політика, спрямована на подолання головних викликів: безробіття і масової бідності, дефіциту інвестицій і деіндустріалізації, зовнішньої енергетичної й фінансової залежності, вичерпання природних ресурсів і втрати людського капіталу, масштабної тіньової економіки, корупції і соціальної нерівності.

Перспективи України величезні. Але як конвертувати їх у реальні можливості та добробут громадян? Як не змарнувати наявні ресурси і вийти на траєкторію сталого розвитку? Як не лишитись економічною і технологічною околицею Європи? Як забезпечити українців роботою, суттєво підняти рівень життя, зменшити соціальну нерівність та зберегти здорове навколишнє середовище?

Ви тримаєте у руках свіжу доповідь для Римського клубу, оригінал якої побачив світ минулого року. Вона містить неординарні домовки та сміливі рецепти від видатних світових науковців, які не бояться йти «проти течії». Книга «У пошуках добробуту» генерального секретаря Римського клубу Грема Макстона та професора й экс-президента Норвезької школи менеджменту Йоргена Рандерса зосереджена на трьох фун-

даментальних соціальних викликах – нерівності, безробітти та кліматичних змінах.

Автори показують, чому традиційні рецепти розвинених країн не працюють навіть у них самих. І наголошують, що країнам, які розвиваються, потрібні власні підходи, а не нав'язані їм «класичні».

Ця неординарна книжка руйнує неоліберальні міфи та догми. «У пошуках добробуту» вже викликала хвилю наукових і політичних дискусій в Європі. Тепер, завдяки Українській асоціації Римського клубу та всебічній підтримці Костянтина Паливоди й АКБ «АРКАДА», вона стане доступною і українському читачу.

Вірю, що головний наш дефіцит – не дефіцит ресурсів, талантів чи фінансів. Скоріше, нам бракує знань, навичок і головне – віри в себе. Разом ми це надолужимо!

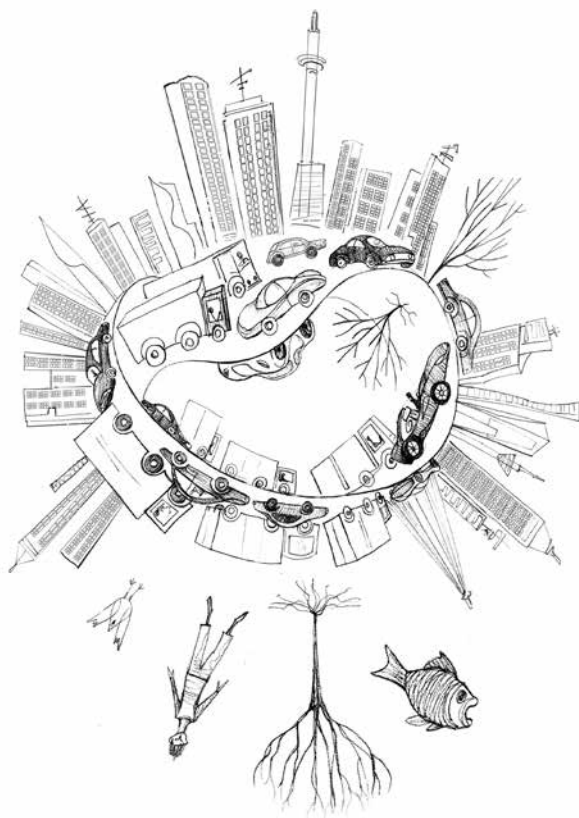
З повагою,

Президент Української асоціації Римського клубу,

к.е.н.

Віктор ГАЛАСЮК

ПЕРЕДМОВА ДЕВІДА СУЗУКІ

Коли я брав участь у боротьбі проти винищення лісу у Британській Колумбії, то зустрівся із виконавчим директором компанії, що мала ліцензію на здійснення там лісозаготівлі. У нас відбулася дуже напружена суперечка, і, нарешті, він почав кричати: «Послухайте, Сузукі, чи готові Ви і решта любителів обійматися з деревами за них заплатити? Бо як ні, то вони не мають жодної цінності, допоки їх не спляють!» Я був приголомшений, бо для мене було цілковитим божевіллям визначати «цінність» лише як економічну категорію. Однак ще більш приголомшливим було усвідомлення того, що, за мірками сучасного глобалізованого світу, він мав рацію.

Цей виконавчий директор міг з абсолютною точністю сказати мені, який об'єм целюлози вийшов би з цього лісу, скільки метрів дощок з деревини, скільки робочих місць було би створено і який прибуток отримала би з того його компанія. Натомість мені залишалося лише розпинатися про ягоди, які можна було б збирати та продавати, про салал, який можна було б використовувати для декорування, про екотуризм та можливе винайдення ліків від раку.

Але справжньою причиною, через яку ми боролися проти вирубки цього лісу, було те, що рослини та дерева поглинають вуглекислий газ та виділяють кисень в атмосферу. Непогана послуга для таких істот, як ми, що не можуть існувати без продукту фотосинтезу, хоча економісти й відкидають цей фактор як екзогенний, зайвий в економічному рівнянні.

Ліс вбирає значну кількість води з ґрунту, випаровує її у повітря, формує погоду та клімат – і це зайве. Коріння дерев

міцно тримає ґрунт та запобігає ерозії, яка може завадити нересту лосося – теж зайве. Здоровий ліс є домівкою для незчисленних видів мікроорганізмів, комах, земноводних, ссавців та птахів – це все зайве. Що ж це за економічна система, яка ігнорує те, завдяки чому наша біосфера є придатною для життя таких створінь, як ми?

Вінцем того, що я вважаю абсурдною системою, є нескінченне економічне зростання, якого так прагнуть політики та корпоративні лідери. Спитайте виконавчого директора корпорації чи політичного лідера, як пройшов минулий рік, і вже за долю секунди вони почнуть розповідати про ВВП, прибутки чи робочі місця як ознаки успіху або провалу. Однак невинний постійний ріст – це мета ракових клітин, і, слідуючи цьому кредо, економісти прирікають нас на такий же кінець – смерть. Ніщо не може зростати вічно у світі, який не є безмежним, як наша біосфера, і саме спроба підтримувати постійне зростання є причиною хвилі зникнення видів, яку ми тепер спостерігаємо.

Як пояснюють у своїй книзі «У пошуках добробуту» Грем Макстон та Йорген Рандерс, необхідно радикально переглянути існуючу глобалізовану економічну систему, поставивши важливі запитання, які надто довго ігнорувалися: для чого потрібна економіка? що таке добробут? чи справді немає меж? скільки буде достатньо? чи стали ми щасливішими, отримавши все те, що було створено за сьогоднішньої економіки?

Слово «економіка» має той же корінь, що й «екологія», а саме – грецьке слово «ойкос» – господарство чи володіння. Екологія – це вивчення нашої домівки для визначення законів та принципів, що обумовлюють виживання видів, натомість економіка – це керування таким домогосподарством. Але коли ми чуємо від політиків, що зменшення викидів парникових газів обійдеться нам у таку суму, яка «зруйнує економіку», це

означає, що економіка ставиться вище за саму атмосферу, завдяки якій ми залишаємося здоровими та живими.

Замість того, щоб загрузнути в аргументах про робочі місця, корпоративні прибутки, ВВП та національну економіку, нам, перш за все, треба встановити незаперечну «межу результату», з якою погодяться усі сектори. Дозвольте мені спробувати це зробити. Наш світ створено та обмежено законами природи, які ми приймаємо і за якими живемо.

Фізики кажуть нам, що неможливо побудувати ракету, швидшу за швидкість світла, створити на Землі антигравітаційний транспорт чи винайти вічний двигун. Спекують законами фізики зазвичай письменники-фантасти. У хімії також існують свої обмеження, обумовлені атомними властивостями елементів, швидкостями реакцій та константами дифузій, отже, нам відомо, що може, а що не може бути синтезоване у лабораторії. Біологія також надає форми нашому життю. Максимальна кількість видів рослин чи тварин визначається екологічними можливостями екосистеми чи природного середовища її витримати. Якщо ця кількість перевищується, популяція різко занепадає. Завдяки нашому інтелекту ми здатні пристосуватись до життя у цілій низці екосистем – від пустель до Арктичної тундри, тропічних лісів та прерій, – однак біосфера загалом має певний ліміт екологічних можливостей щодо нашого виду. Максимальний розмір нашої популяції продиктований як кількістю осіб, так і споживанням на душу населення. Таким чином, індустріалізований світ є занадто перенаселеним через надмірне споживання і, як погоджується більшість вчених, колективний вплив нашого виду значно перевищує здатність планети все це витримати.

Люди є тваринами і як біологічні істоти потребують чистого повітря, води, землі та їжі. Необхідною умовою існування також є фотосинтез та біорізноманіття. Позбавлена повітря лю-

дина через чотири хвилини помирає, а змушена дихати брудним повітрям – починає хворіти. Тож, захист чистого повітря має бути на першому місці у будь-якій створеній людьми системі. Без води ми помираємо через шість-сім днів, а забруднена вода призводить до хвороб. Тож, чиста вода теж має бути одним з першочергових пріоритетів. Ми можемо протриматися без їжі чотири-шість тижнів, після чого настає загибель, а забрудненні продукти харчування викликають захворювання. Тож, чиста їжа та ґрунт, в якому вона росте, також дуже важливі. Кожна краплина енергії в нашому тілі, необхідна для росту, руху та відтворення, насправді є сонячним світлом, що вбирається рослинами у процесі фотосинтезу та перетворюється на хімічну енергію. А потім ми отримуємо цю енергію, коли їмо рослини або тварин, що годуються рослинами. Коли нам необхідна ця енергія, ми спалюємо її, вивільняючи силу сонця у наших тілах.

Як висновок, диво життя на Землі полягає в тому, що його чотири фундаментальні елементи – чисті повітря, вода, ґрунт та фотосинтез – тісно взаємопов'язані між собою і таким чином забезпечують усі процеси життя на планеті. Рослини створюють атмосферу, збагачену киснем, розщеплюючи вуглекислий газ. Ґрунтові гриби, мікроорганізми та коріння рослин фільтрують воду, роблять її придатною для споживання після просочування крізь землю. Життя – це і вся наша їжа, і земля, на якій вона вирощується. І, нарешті, паливо, яке ми використовуємо, від деревини, торфу та гною до вугілля, нафти та газу, – створене життям.

Я вважаю, що яку б політичну чи економічну систему ми не створили, вона має спиратися на підґрунтя, яке робить життя можливим: чисте повітря, чиста вода, чиста земля та їжа, фотосинтез та біологічне різноманіття. Захист цих складових має бути найвищим пріоритетом для всіх людей та систем, бо саме

вони є визначальними для нашого виживання та добробуту й обумовлені законами природи, які ми не можемо змінити.

Інші речі, на кшталт меж, які ми встановлюємо навколо наших маєтків, міст, областей, штатів та націй, не є природного походження і природі до них байдуже. Повітря, вода чи навіть ґрунт, що руйнується від ерозії, не зважають на кордони, через які ми вбиваємо та за які помираємо.

Капіталізм, економіка, ринки та корпорації не є силами природи, їх придумали ми. Ми не можемо увібгати природу в межі наших вимог та звершень, бо ми не можемо змінити закони, що керують реальним світом. Ми можемо змінити лише те, що створили самі, при цьому поводимося так, ніби економічні чи ринкові вимоги мають диктувати нам, що робити.

«У пошуках добробуту» – це бачення, за якого нежиттєздатна, руйнівна система залишається у минулому, і все починається з нового визначення добробуту, яке має сенс для нашого життя. Макстон та Рандерс прокреслюють переконливий та доцільний шлях у майбутнє, що пропонує середовище, в якому більше щастя, рівності, осмисленості та багатства.

Девід Сузукі

ВСТУП

У цьому світі є багато речей, через які можна непокоїтися – від стабільно високого рівня безробіття та поглиблення нерівності до подальшого вичерпування природних ресурсів, зростання рівня забруднення, втрат біологічного різноманіття та масштабної бідності.

Однак найбільшою проблемою є поступові зміни клімату, які відбуваються через діяльність людства. Якщо не буде зроблено нічого для зупинення глобального потепління, впродовж наступних п'ятдесяти років ми спостерігатимемо уповільнення процесів у всіх сферах людської діяльності через дедалі частіші та загрозливіші кліматичні прояви, а далі буде ще гірше.

На жаль, в цьому напрямку зараз майже не вживається ніяких заходів.

Люди не реагують, бо не наважуються кинути виклик існуючій економічній системі, вважають, буцімто кроки, які треба зробити для зменшення викидів парникових газів, уповільнять економічне зростання. Вони переконані, що зниження темпів економічного росту призведе до підвищення безробіття у багатьох країнах, а більшість бідних країн буде приречена на десятиліття злиднів, що, в свою чергу, посилить нерівність, яка і так є досить серйозною проблемою. Тож, замість того, аби переходити до чистішого, екологічно безпечного світу, люди концентруються на форсуванні економічного зростання, бо вірять, що роботи від цього стане більше, а рівень життя покращиться, хоча нерівність і далі поширюється, а кліматичні проблеми стають дедалі більшими. Схоже, люди вважають, що тільки-но роботи стане більше, а вони – багатшими, суспільство зможе зробити кроки, необхідні для вирішення проблеми з кліматом.

На нашу думку, якби вдалося подолати цю перешкоду, розірвати уявний зв'язок між економічним зростанням, робочими місцями та рівністю, таке ставлення можна було б змінити. Якби ми змогли показати, що створення робочих місць, підвищення середнього рівня життя та зменшення нерівності є можливим і без будь-якого економічного зростання, тоді впав би той основний бар'єр, що не дає людям діяти.

Ось про що ця книга. Вона про те, як зменшити безробіття та звузати розрив між бідними та багатими у розвинутому світі і водночас уповільнити зміни клімату. Вона про те, як зробити так, щоб усі мали роботу або достатній для гідного життя дохід. Вона про те, як перейти до чистішого, зеленішого світу так, щоб люди при цьому не стали біднішими.

Багато з наших рекомендацій є нестандартними, а деякі точно будуть суперечливими. Оскільки вони часто ідуть проти існуючої політичної та економічної течії, першою рефлекторною реакцією буде їх відкинути. Потрібен час, аби обміркувати їх, і тоді люди зможуть побачити, що ці рекомендації пропонують кращий шлях уперед, реальний спосіб підвищити середній рівень життя повсюдно.

Для того, аби допомогти зрозуміти теоретичну основу цієї книжки, ми додали до тексту низку блоків з додатковою інформацією у формі коротких відповідей на питання, які можуть виникнути у допитливих читачів.

Ми розмістили блоки на тих сторінках, де у вас можуть з'явитися ці запитання. Але ви також можете скористатися переліком блоків на сторінці 7 для пошуку відповідей на поточні питання. Ми вже казали, що більшість представлених у цій книзі ідей могли би підвищити середній добробут чи рівень життя в країнах багатого світу. Головною перешкодою цьому є те, що ми називаємо ідеологією надмірно вільного ринку.

Що таке ідеологія надмірно вільного ринку?

Ідеологія надмірно вільного ринку – це спосіб мислення, спрямований на збільшення індивідуального споживання, що підтримує конкуренцію та вільну торгівлю, вважає колективні дії неефективними і вбачає небезпеку у високих податках та сильному управлінні. Просувається ідея про те, що підвищення продуктивності (ВВП) є важливішим, ніж підвищення доходу на особу (ВВП на душу населення). Відповідно до цієї філософії, найбільш ефективним шляхом покращення добробуту є швидкий ріст ВВП, при цьому применшується факт того, що часто така стратегія більше послугує інтересам багатих, аніж бідних. Нарешті, таке мислення є короткостроковим, бо запроваджує високі процентні ставки для того, щоб дисконтувати майбутні видатки та зиски людської діяльності (пояснення *див. у блоці «Що таке політика отримання короткострокових вигод?»*).

Нам гірко усвідомлювати, що ідеологія надмірно вільного ринку повністю чи принаймні частково підтримується більшістю мешканців багатих країн світу, які більше зацікавлені у короткостроковому зростанні споживання, аніж у добробуті нинішніх та прийдешніх поколінь. У цій спрямованості на отримання короткострокових вигод ми бачимо ще одну значну перешкоду, яку необхідно подолати.

Що таке політика отримання короткострокових вигод?

У політиці отримання короткострокових вигод більше значення надається короткостроковим результатам (тобто що те чи інше рішення дасть людям через наступні кілька годин, тижнів чи років), ніж довгостроковим наслідкам (тобто що буде в наступні десятиліття або навіть після нинішніх поколінь).

У теорії економіки, а також у практичному світі бізнесу та управління люди зазвичай обирають результат, що дає найвищу чисту поточну вартість (ЧПВ). ЧПВ є сумою всіх майбутніх видатків та зисків прийнятого рішення, приведених до їхньої вартості на сьогоднішній день. Відповідно до цього поняття, прибуток у майбутньому є менш вартісним, ніж він є сьогодні. Тобто 10 000 доларів сьогодні – це краще, ніж 10 000 через рік, адже сьогодні ви можете інвестувати ці 10 000 в якийсь бізнес або покласти у банк та заробити відсотки. У разі, наприклад, отримання 10 % річних, за рік ви матимете 11 000 доларів (для спрощення ми не беремо до уваги інфляцію).

Як у бізнесі, так і в урядованні економісти розраховують ЧПВ за допомогою так званої «ставки дисконтування». Коли необхідно приймати важливі рішення, наприклад, про необхідність побудови нового аеропорту, зазвичай виставляється дуже висока ЧПВ, приблизно 10 % на рік, частково через те, що є багато інших конкурентних можливостей використання цих коштів.

Для того, щоб вирахувати загальну ЧПВ проекту, додається дисконтований чистий прибуток (дохід мінус витрати) за кожен рік, і якщо вартість побудови аеропорту на сьогодні менша, ніж дисконтований прибуток, що планується за весь час існування проекту, значить, ЧПВ позитивна і проект вважається «прибутковим». Традиційна економіка у такому випадку каже, що є сенс робити цю інвестицію та будувати цей аеропорт.

Проте такий підхід має кілька тривожних наслідків. Це означає, що ті вигоди, які можуть бути отримані більше ніж через тридцять років, оцінюються дуже низько, і чим вони віддаленіші у майбутньому, тим менше цінності мають сьогодні. Бо чим далі в часі до отримання вигоди, тим більше вона дисконтується, і тим меншою здається її цінність.

Це значить, що і витрати у майбутньому майже не мають вартості. Якщо сьогодні люди зроблять щось, що нанесе шкоду довкіллю через п'ятдесят років, то це майже нічого не коштуватиме сьогодні. За ставки дисконтування у 10 % збиток у 1 мільйон доларів через 50 років матиме наслідки, які сьогодні, відповідно до такої моделі фінансового міркування, будуть оцінені лише у 9 400 доларів.

Застосування таких високих ставок дисконтування є однією з головних причин, через яку так важко впровадити дії, необхідні для припинення кліматичних змін, адже натомість можна досягти ще більшого економічного зростання або не робити нічого.

Якби ми мали чарівну силу, то спинили б це прагнення короткострокових вигод у ринкових відносинах, політиці та загалом серед населення. Та, на жаль, ми не маємо магічних здібностей. Проте маємо широкі знання з економіки, кліматології та розвитку людства. Ми обмежилися тринадцятьма пропозиціями, які можуть допомогти не тільки створити кращий світ, але й одразу принести користь більшості людей. Іншими словами, ми пропонуємо лише ті рішення, які дійсно можуть бути реалізовані в суспільствах, що у своєму ставленні до світу сповідують політику короткострокових вигод.

Бажаємо вам приємного читання та сподіваємося, що у цій книжці ви знайдете щось, що надихне вас долучитися до будівництва кращого світу.

*Грем Макстон та Йорґен Ранґерс
Європа, 30 серпня 2016 р.*

Звертаємо увагу: Викладені у цій книжці погляди є особистими точками зору авторів, і хоча поділяються багатьма колегами з Римського клубу, вони не представляють його позиції загалом.